

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1973-1974.

25 OKTOBER 1973.

Voorstel van verklaring tot herziening
van artikel 131 van de Grondwet.

TOELICHTING

De wetgevende macht heeft het recht te verklaren dat er redenen zijn tot herziening van zodanige grondwettelijke bepaling als zij aanwijst. Na deze verklaring zijn beide Kamers van rechtswege ontbonden en worden algemene verkiezingen gehouden. De nieuwe Kamers mogen niet beraadslagen over de punten die aan herziening zijn onderworpen, wanneer niet ten minste twee derden van de leden tegenwoordig zijn en een verandering is alleen dan aangenomen, indien zij ten minste twee derden van de stemmen heeft verkregen.

Deze ingewikkelde procedure werd door de grondwetgevers van 1831 gewild om te voorkomen dat de herziening van de Grondwet afhankelijk zou zijn van de willekeur van een enkele politieke formatie of van een toevallige regeringsmeerderheid.

De toestand is in 1973 evenwel lang niet meer zoals hij anderhalve eeuw geleden was en de ervaring heeft geleerd dat het risico van voortdurende grondwetwijzigingen heel wat kleiner is dan het gevaar dat onze instellingen niet meer aan de nieuwe toestanden zijn aangepast.

De jongste herziening van de Grondwet van december 1970 werd feitelijk ingezet in 1953 : men heeft achttien jaren nodig gehad om ze tot een goed einde te brengen en het is voor eenieder duidelijk dat de nieuwe grondwetsteksten reeds achterhaald zijn. Bovendien moet er dan nog op gewezen worden dat verscheidene bepalingen niet konden worden gewijzigd ten gevolge van de overijlde ontbinding van de Wetgevende Kamers in september 1971.

Indien men binnen de perken van de wettelijkheid wil blijven, is het duidelijk dat de grondwetwijziging vergemak-

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1973-1974.

25 OCTOBRE 1973.

Proposition de déclaration de révision
de l'article 131 de la Constitution.

DEVELOPPEMENTS

Le pouvoir législatif a le droit de déclarer qu'il y a lieu à révision de telle disposition constitutionnelle qu'il désigne. Après cette déclaration, les deux Chambres sont dissoutes de plein droit et des élections générales sont organisées. Les nouvelles Chambres ne peuvent délibérer, sur les points soumis à la révision, que si les deux tiers des membres sont présents, et aucun changement n'est adopté qu'à la majorité des deux tiers.

Cette procédure complexe a été voulue par les constituants de 1831 afin d'éviter que la révision de la loi fondamentale soit à la merci d'une seule formation politique ou d'une majorité gouvernementale de circonstance.

Cependant, la situation de 1973 n'est plus du tout celle d'il y a un siècle et demi, et l'expérience a montré que le risque de modifications incessantes de la Constitution est bien moindre que le danger d'inadaptation de nos institutions aux réalités nouvelles.

La dernière révision de la Constitution de décembre 1970 avait, en fait, été déclenchée en 1953 : il a fallu dix-huit ans pour la faire aboutir, et il apparaît aux yeux de tous que les nouveaux textes constitutionnels sont déjà dépassés. Encore doit-on rappeler que plusieurs dispositions n'ont pu être modifiées par suite de la dissolution précipitée des Chambres législatives en septembre 1971.

Si l'on veut demeurer dans la légalité, il est clair qu'il faut rendre plus aisées des modifications de notre loi fonda-

kelijkt dienen te worden : dat betekent dat artikel 131 dringend moet worden aangepast door de ingewikkelde procedure waarin zij voorziet, nog een laatste maal op die bepaling toe te passen.

Voor de toekomst is het van wezenlijk belang de mogelijkheid tot herziening van een artikel van de Grondwet niet meer afhankelijk te maken van een voorafgaande verklaring en van een ontbinding van het Parlement. Het nieuwe artikel 131 moet, zonder enige twijfel, echter wel de eis van een bijzondere meerderheid handhaven of voorzien in een andere formule die een ruime overeenstemming waarborgt : geen enkele parlamentsfractie zal ooit bereid zijn aan enige regering toe te staan de Grondwet met een gewone meerderheid te doen herzien.

Deze bijzondere meerderheid zal misschien twee derden of drie vijfden bedragen... In voorkomend geval kunnen grotere meerderheden worden vereist voor grondwetsbepalingen die wezenlijke beginselen bevatten. Men dient ook in aanmerking te nemen dat « de unitaire staat door de feiten is achterhaald » : een nieuwe grondwetstekst is niet meer denkbaar zonder instemming van een meerderheid in elke gemeenschap.

Misschien moet ook worden voorzien in de mogelijkheid om een grondwetsbepaling te herzien door middel van een referendum, bijvoorbeeld op initiatief van ten minste 10 pct. van de kiezers.

In ieder geval is het dringend geboden datgene te doen verdwijnen wat thans een zuiver juridische hinderpaal vormt voor de aanneming van nieuwe beginselen, waarover kennelijk een ruime consensus bestaat, met name : — de erkenning van de culturele, economische en sociale rechten (titel II); — de verlaging van de kiesgerechtigde leeftijd; — de samenstelling van de Senaat; — de aanpassing van de rol van de provincies; — de vereenvoudiging van de culturele en gewestelijke instellingen; — een betere werking van het centrale Parlement; — de instelling van een Grondwettelijk Hof...

♦♦

VOORSTEL VAN VERKLARING

ENIG ARTIKEL.

Er zijn redenen tot herziening van artikel 131 van de Grondwet.

mentale : cela signifie qu'il est urgent d'adapter l'article 131 en appliquant, une dernière fois, à cette disposition la procédure complexe qu'elle prévoit.

Pour l'avenir, il sera essentiel de ne plus faire dépendre la possibilité de réviser un article de la Constitution d'une déclaration préalable et d'une dissolution du Parlement. En revanche, le nouvel article 131, sans aucun doute, maintiendra l'exigence d'une majorité spéciale ou prévoira une autre formule garantissant un large accord : aucune fraction parlementaire ne sera jamais prête à permettre à un gouvernement quelconque de faire réviser la Constitution à la majorité simple.

Cette majorité spéciale sera peut-être des deux tiers ou des trois cinquièmes... Eventuellement, des majorités renforcées pourront être requises pour des dispositions constitutionnelles consacrant des principes essentiels. Il faudra, aussi, tenir compte de ce que « l'Etat unitaire est dépassé par les faits » : un nouveau texte constitutionnel ne se conçoit plus sans accord d'une majorité au sein de chaque communauté.

Peut-être faudra-t-il également prévoir la possibilité de réviser une disposition constitutionnelle par voie de référendum, par exemple à l'initiative de 10 p.c. au moins des électeurs.

En tout cas, il est urgent de faire disparaître ce qui, aujourd'hui, est un obstacle purement juridique à l'adoption de principes nouveaux pour lesquels il y a, manifestement, un large consensus, et notamment : — la reconnaissance des droits culturels, économiques et sociaux (titre II); — l'abaissement de l'âge électoral; — la composition du Sénat; — l'adaptation du rôle des provinces; — la simplification des institutions culturelles et régionales; — un meilleur fonctionnement du Parlement central; — la création d'une Cour constitutionnelle...

A. LAGASSE.

♦♦

PROPOSITION DE DECLARATION

ARTICLE UNIQUE.

Il y a lieu à révision de l'article 131 de la Constitution.

A. LAGASSE.
M. BOLOGNE.
J. LEPAFFE.
J. GOFFART.
R. BOURGEOIS.